

INDHOLD

- 6 Kun til søndagsbrug
Benzinen stiger. Hvad skal vi med flere motorveje?
- 14 Månedens synspunkt
Undvær bilen – og føl dig fri
- 24 Læserbreve
- 26 Madnoter
- 34 Brevkassen
- 36 Den befriede
Interview med kokken Henrik Boserup
- 46 Dronningens tyske hof
Tyskerne elsker Margrethe, Frede og Mary
- 50 Læserbreve
- 52 Æsel
Byg et sandslot
- 54 Islams utilslørede kusine
Når sexet tøj og alkohol er tilladt for muslimer
- 62 Tilbageblikket
- 64 Forbrugernoter
- 66 Rosé – helt sin egen
Åbn en flaske rosévin og genkald dig sol og sommer
- 70 Krydsord
- 72 Siden Sidst
- 74 Nyt fra FDB
- 82 Næste nummer

16 Mandømmesker

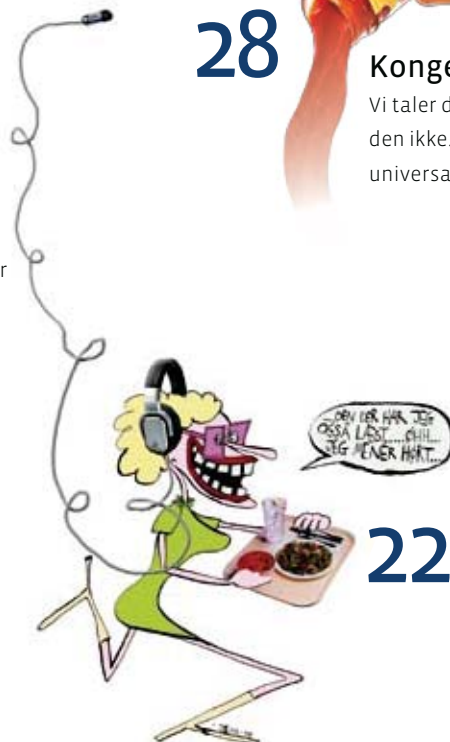
Mød en håndfuld af de mennesker som bor på den lille ø i Vadehavet

28

Kongen af dårlig stil

Vi taler dårligt om den, men slipper den ikke. Ketchup er vor tids universalsmag

22

Få romanen i øret

Vi bruger lydbøger som aldrig før

NY CITROËN BERLINGO BLIVER HURTIGT EN STOR DEL AF FAMILIEN

FRA 199.990,-

Den nye Citroën Berlingo har vokset sig længere og bredere. Bagagerummet har nu en størrelse, der kan give små målmænd sved på panden. Og den rummelige kabine har højt til loftet og endnu bedre plads til hele familien og dens habengut. Den funktionelle bil byder også på mange indretningsmuligheder og masser af praktiske opbevaringsrum. Hele herligheden er samlet i et nyt og veloplagt design. Glæd dig til den nye Berlingo.

Prøv Berlingo-spillet på www.nyberlingo.dk og deltag i konkurrencen om en efterårsferie for hele familien.

CITROËN

Islams utilslørede kusine

På Balkan findes der en særlig gren af islam, kaldet bektashi, hvor kvinderne kan klæde sig udfordrende, alkohol er tilladt, og det er normalt at gifte sig med ikke-muslimer

Tekst: Øjvind Kyro Foto: Klaus Holsting

Når man på forhånd ved, at flertallet af albanerne er muslimer, får den tilrejsende et chok, når han ser, hvad der udfolder sig på Tiranans hovedstrøg.

Her myldrer det med smukke kvinder, som tripper op og ned ad gaden på stilethæle – og de er det modsatte af utilslørede, de er klinisk set udfordrende påklædt. Guldstøv i kavalergangen. Bukserne tilsyneladende sprøjtemalet på. De blottede maver glimter af smykker i navlen.

I løbet af et døgn i Tirana ser man i snit én kvinde med tørklæde. I København ville en turist have set mange flere, og de utilslørede albanske kvinder ville vække berettiget opsig, hvis de gik ned ad Strøget derhjemme.

Hvordan kan det gå for sig, at de går klædt, som skulle de til optagelser af en erotisk film? Og hvorfor går dette skue for sig i et muslimsk land?

Albanien er mestendels kendt for en voldelig mafia, der opererer rundt om i Europa med prostitution, biltyverier og narkosmugling. Samt for fire årtier under en stalinistisk diktator ved navn Enver Hoxha, som gjorde det fattige land på Balkan til verdens første ateistiske stat.

BAYWATCH INSPIRERER. Mysterierne bliver opklaret et for et.

Det er en gammel skik, at unge, giftefærdige damer hver aften, når tusmørket sænker sig, går en *giro* – en rundtur – for at lufte deres yndigheder. Traditionen byder, at den unge mand, som er blevet betaget af den unge dame, beder sine

forældre kontakte pigens far og mor for at høre, om der skulle være mulighed for en sammenkomst.

Mindre uskyldig er den dristige påklædning. Men årsagen er, at da diktaturet faldt i 1990, fik albanerne for første gang mulighed for at se *Dallas* og *Baywatch*. Det resulterede ifølge flere kilder i en ny virkelighedsforståelse, hvor man troede, at kvinder i den frie, vestlige verden altid gik så æggende klædt.

Men hvordan kan islam tolerere, at de unge kvinder ikke alene klæder sig så sexet, men at de også drikker alkohol, spiser svinekød og gifter sig med kristne?

Hemmeligheden bag de utilslørede kvinder hedder bektashi. Hovedparten af befolkningen tilhører den største retning inden for islam og er moderate sunnimuslimer, men deres tro og praksis er i høj grad influeret af den mystiske sufisekt, der kaldes bektashi, og blomstrede op under det osmaniske styre i Tyrkiet.

Selv om diktatoren Enver Hoxha i fire årtier forbød al religion, overlevede den. Tiranans 44-årige borgmester, Edi Rama, fortæller, at hans mor i al hemmelighed fik ham døbt og hver aften hviskede aftenbønnen for ham.

Formanden for det islamiske samfund i Albanien hedder Salim Muca, og han er sikker på, at flertallet af de nu 3,7 millioner albanere vil betegne sig som muslimer, selv om der ikke findes nye statistikker. Resten er kristne, romersk-katolske eller græskortodokse.

BEDSTEFAREN. På en høj i udkanten af Tirana ligger hovedkvarteret for bektashi.

»Dette er at ligne med, hvad Vatikanet i Rom er for katolikker,« siger Dede-baba og byder velkommen. Han selv er bektashis svar på paven.

Dede-baba er hans titel, og den kan oversættes med bedstefar – hans borgerlige navn er Reshat Bardhi.

Han er 74 år gammel og bærer et langt hvidt skæg, en grøn turbanagtig hovedbeklædning, og under sin lange græsgrønne kappe er han iklædt en hvid dragt med et broderet skærf.

Og mens vi sidder i audienssalen, og den mandlige tolk oversætter Dede-babaens ord, går døren op, og en nedringet ung kvinde kommer ind og giver hånd til de udenlandske gæster og bøjer sig ned over Dede-babaen og kysser hans hånd.

Den nye tolk er ankommet. Silva Dedei hedder hun, og hun

Tilhængerne af bektashireligionen samles ikke i moskeer, men i en slags tempel, der kaldes en tekke. Her ses en ny tekke, som troner på en bjergside i kystbyen Vlora

beder om forladelse for sit sene fremmøde og går professionelt i gang med at oversætte, efter at hun har taget Dede-babaens store, bløde hånd på armlænet og holder den i sin.

TILHÆNGERNE FLYGTET. Bektashitilhængerne opfører sig langt fra, som man plejer inden for islam. Såvel kvinder som mænd kan danse og drikke alkohol, og sågar kristne ritualer som at dele brød og at skrifte indgår i denne trosretning.

Man samles ikke i moskeer, men i en slags tempel, der kaldes en *tekke*. Uden for Dede-babaens hovedkvarter er håndværkere i gang med at opføre en ny tekke, hvor der er plads til 900 mennesker, samt et bibliotek og et museum.

For knap 100 år siden, da det gamle tyrkiske imperium stadig bestod, talte bektashitilhængerne 7,5 mio. troende. De allerfleste boede i det østlige Tyrkiet; i Albanien var der mellem 100.000 og 200.000, og de resterende var spredt over Irak, Kreta, Makedonien og andre lande på Balkan.

Efter Kemal Atatürks magtovertagelse blev Albanien i 1925 hovedkvarter for bektashi, og iagttagere anslår, at tilhængerne tæller en fjerdedel af landets muslimske befolkning.

Da det kommunistiske regime kom til magten i Albanien,

Reshat Bardhi, som er bektashis svar på paven, med den kvindelige tolk Silva Dedei. Andre afdelinger af islam anser bektashi for at være noget nær blasfemisk, da man ikke følger islams religiøse love og forordninger slavisk – men tager livet og troen langt mere afslappet. Kvinderne kan eksempelvis klæde sig udfordrende, og alkohol er tilladt

I den albanske hovedstad Tirana ligger verdenshovedkvarteret for bektashi. Albanien er på størrelse med Jylland. Det er et af de allerfattigste lande i Europa og stiler mod at blive medlem af EU og Nato.

Efter 46 år som det mest isolerede kommunistiske diktatur i Europa led landet i begyndelsen af 90'erne under en svær overgang til demokrati, ikke mindst fordi regeringen anbefalede befolkningen at investere i de såkaldte pyramidespil. Den gennemsnitlige levealder er 78 år, og 99 procent af de 3,6 mio. indbyggere kan læse og skrive. Landet plages af høj arbejdsløshed, korrupsion og har et forældet produktionsapparat.

Albanien har en beskeden eksport af olie, krom, tobak og asfalt. En stor del af landets indtægter kommer fra albanere i eksil, som sender penge hjem til deres familie.

flygtede mange bektashi-tilhængere til udlandet, og derfor finder man den dag i dag en stor menighed i eksempelvis Detroit i USA.

INGEN STØTTE FRA SAUDI ARABIEN. I nogle byer var det førhen fast tradition at trække et flagsmykket bånd mellem kirkens spir og moskeens minaret, når man skulle fejre de store religiøse højtider.

Diktatoren Enver Hoxha gjorde sit bedste for at chikanere de troende og deres ledere, hvad enten det drejede sig om muslimer eller kristne. Men i 1967 gav han op. I stedet indførte han et forbud mod religion.

Moskeer og kirker blev omdannet til sportshaller, tobaksfabrikker eller revet ned.

Men det ateistiske regime kunne ikke udrydde troen. Selv overlevede Dede-babaen, fordi han i al hemmelighed efter dagens dont med at grave vandingskanaler fortalte sine medfanger i arbejdslejren om bektashi, sådan som han havde lært af sin mor og far.

Siden styret faldt i 1990, er moskeer og tekkerne blevet genrejst, og den albanskfødte Moder Teresa, som besøgte landet for første gang, deltog i genåbningen af bektashis verdenshovedkvarter i Tirana, efter at bektashi havde været forbudt i 30 år, og Reshat Bardhi blev indsat som Dede-baba.

Men på grund af sin frie holdning til kvinder og alkohol får bektashi ikke den samme støtte fra muslimerne i de rige arabiske stater. Dede-babaen fortæller, at der for nylig blev indviet en ny moske i provinsbyen Fier. Med til indvielsen var den saudiske ambassadør, som holdt en tale og sagde, at Saudi-Arabien havde investeret en million dollar i bygningen.

»Men vi får intet. De synes, at vi er for liberale,« siger Dede-babaen.

Andre afdelinger af islam anser bektashi for at være noget nær blasfemisk. Den særlige tilgang til Koranen og den indre søgen efter Gud er mere vigtig for bektashitilhængere end slavisk at følge islams religiøse love og forordninger. Kvinder og mænd sidder sammen i tekkerne, hvor forstanderen – baba'en – svarer på spørgsmål om, hvordan man finder ind til Gud.

TANKER KAN IKKE TVINGES. Hvis man spørger Dede-babaen, om denne bektashiafdeling af islam tillader, at man drikker alkohol, lyder hans smilende svar: »Man bør ifølge skriften ikke drikke alkohol. Men man må godt, så længe man er i

stand til at sige sandheden.« Og spørger man Dede-babaen gennem sin tolk om, hvorvidt han har præket om usømmelig påklædning, kommer der et andet afvæbnende svar:

»Befolkningen ønskede demokrati, men de har misforstået, hvad det går ud på. Under diktaturet bar folk ens tøj, men da demokratiet blev indført, overtog de alting fra den vestlige verden. Selv dyrene er udstyret med pels på halen for at holde den tækkeligt tildækket, men folk her forstår ikke den slags. Jeg har mange gange talt om sagen, men folk må selv bestemme. Jeg kan ikke tvinge dem til at tænke på samme måde,« siger han med et lunt smil.

I det hele taget tager man det ikke så tungt med forbud og regler inden for bektashi.

Som tolken siger det, da hun bliver kørt hjem i en taxi efter interviewet: »Jeg beder ikke fem gange om dagen, sådan som man kræver det i moskeen. Jeg beder højst en gang om dagen, og det sker i mit hjem og varer fem-ti minutter. Men ofte beder jeg slet ikke, for jeg bryder mig ikke om at bede efter påbud, for så bliver det falsk.« ■

I hovedkvarteret i Tirana mener man, at der findes 1,5 millioner tilhængere af bektashi, som er albanere. Et mindretal på omkring 20.000 bor i Michigan i USA. Resten fordeler sig ud over Balkan – Makedonien, Kosovo og Albanien.

Bektashi er en gammel og mystisk islamisk tradition, som fortrinsvis findes på Balkan. Dens tilhængere mødes og beder ikke i moskéer, men i en art tempel, der kaldes *tekke*. De skelner mellem, at Koranen har en indre og ydre mening, og de mener, at den indre er den vigtigste. Bektashi er en uortodoks lære, som lægger vægten på den enkeltes personlige forhold til Allah, ikke på overholdelse af tidspunkter for bønner, klæde- dragt, forsagelse af alkohol og andre påbud.

Anvendes ved hukommelses- og koncentrationsbesvær, træthed og ørersusen hvor anden sygdom er udelukket af læge, samt ved kolde hænder, fødder og ganguldeste smerter i benene. Bivirkninger i sjældne tilfælde let mave-læmsbesvær, hovedpine og allergiske hudreaktioner. Bør ikke anvendes i lugterne op til operation. Læs dosering på emballagen inden brug.

NOGET TIL HUKOMMELSEN?

Lider du af hukommelsesbesvær eller træthed, kan du få glæde af Futura Ginkgo Biloba – et af de mange naturlægemidler i Futura serien. Læs om midlerne på de enkelte emballager. Futura har været på markedet i over 17 år, så vi ved, hvad vi taler om.

KVALITET TIL SUPERMARKEDSPRIS